CENTRUL PENTRU
JURNALISM
INDEPENDENT

Către: Ministerul Educației și Cercetării

Ref: Consultarea publică cu privire la proiectul de programă școlară pentru disciplina limba și literatura română pentru clasa a IX-a de liceu

Transmitem către dumneavoastră punctele de vedere ale Centrului pentru Jurnalism Independent cu privire la proiectul de programă pentru disciplina limba și literatură română pentru clasa a IX-a, aflată în dezbatere publică.

Începând cu anul 2017, Centrul pentru Jurnalism Independent (CJI) implementează Programul de Educație Media, un demers amplu de intervenție în educația media, în conformitate cu direcțiile strategice europene privind alfabetizarea media și informațională, și cu un impact semnificativ la nivelul elevilor, profesorilor, studenților, cadrelor didactice universitare și organizațiilor neguvernamentale de tineret și educaționale.

Începând cu anul 2019, Ministerul Educației și Cercetării a sprijinit Centrul pentru Jurnalism Independent în implementarea unui set de activități de educație media pentru profesori și elevi, iar din anul 2021, cele două entități implementează în parteneriat proiectul „Școli-pilot-media”, conform ORDINULUI nr. 6234 din 18 decembrie 2020.

Bd. Regina Elisabeta, nr. 3 2, et. 1
050017, București
T +40 733 710 21 **E** contact@cji.ro www.cji.ro

CENTRUL PENTRU
JURNALISM
INDEPENDENT

Educația media în curriculumul pentru limba și literatura română: competențe pentru cetățeanul secolului XXI

Recomandări pentru integrarea educației media în noile programe școlare pentru disciplina limba și literatura română pentru liceu, pornind de la propunerea de programă școlară pentru clasa a IX-a, supusă dezbaterii publice

Bd. Regina Elisabeta, nr. 3 2, et. 1
050017, București
T +40 733 710 21 **E** contact@cji.ro www.cji.ro

CENTRUL PENTRU
JURNALISM
INDEPENDENT

1. Context și premise.....4
2. De ce trebuie integrată educația media în disciplina limba română începând cu clasa a IX-a..... 6
3. Cum se conectează competențele din Profilul de formare a absolventului cu educația media (exemplu)..... 8
4. Modalități de integrare a educației media în disciplina limba și literatura română.....9
5. Exemplu de proiectare curriculară de infuzare a educației media în disciplina limba și literatura română (exemplu)..... 10
6. Concluzii.....11
7. Mărturii ale unor elevi la un liceu tehnologic, care au beneficiat de educație media, prin metoda infuzării curriculare.....12

Bd. Regina Elisabeta, nr. 3 2, et. 1
050017, București
T +40 733 710 21 **E** contact@cji.ro www.cji.ro

CENTRUL PENTRU
JURNALISM
INDEPENDENT

1. Context și premise

Copiii și tinerii din România consumă preponderent informații din mediile digitale – 95,7% dintre elevii de liceu folosesc internetul 6 ore în fiecare zi, unde folosesc în principal marile platforme online și rețelele sociale - o treime dintre elevii de liceu afirmă că petrec pe TikTok mai mult de 5 ore într-o zi obișnuită. În același timp, elevii verifică informațiile prin confirmarea propriilor convingeri și prin repetarea lor în mai multe surse, fără a evalua credibilitatea reală a sursei, ceea ce îi vulnerabilizează la dezinformare[1].

Având în vedere că integritatea informațională constituie o problemă de securitate națională, Strategia Națională de Apărare a Țării pentru perioada 2025-2030 exprimă lucid nevoia de dezvoltare a competențelor media, digitale și informaționale, cu accent pe dezvoltarea gândirii critice, în vederea protejării societății împotriva dezinformării, propagandei, manipulării și a altor forme de agresiune informațională și hibridă (Secțiunea 5.2, Articolul 115)[2].

Totodată, Profilul de formare al absolventului[3] asimilează în mod natural competențele de educație media, ca parte integrantă din competența-cheie de scriere și înțelegere a mesajului, urmărind dezvoltarea abilităților de a înțelege și decodifica mesaje, inclusiv media, de a reflecta asupra intenției autorului și asupra contextului în care informația a apărut, de a formula opinii în mod clar și argumentat, facilitând o înțelegere adecvată a lumii și construind rezistența la dezinformare.

Planurile-cadru pentru învățământ liceal, forma cu frecvență zi[4], ce vor intra în aplicare cu anul școlar 2026-2027, pentru clasa a IX-a dezvoltă competența-cheie de citire, scriere și înțelegere a mesajului, evidențiind necesitatea formării unor competențe de interacțiune responsabilă și creativă în contexte diverse, menite să contribuie la *înțelegerea adecvată a lumii, inclusiv printr-o componentă culturală semnificativă, ambele importante pentru formarea unei persoane autonome, rezistente la manipulare, capabile să utilizeze și să dezvolte flexibil aspectele practice*[5].

---

[1] Rus B., Negru M., 2024, *Relația cu informația și obiceiurile de consum media ale copiilor și tinerilor din România*, Centrul pentru Jurnalism Independent
[2] Strategia națională de apărare a țării pentru perioada 2025-2030
[3] Profilul de formare al absolventului
[4] Planurile-cadru pentru învățământ liceal, cu forma de frecvență zi
[5] Anexa nr. 1 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 Nota de fundamentare a planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi

Bd. Regina Elisabeta, nr. 3 2, et. 1
050017, București
T +40 733 710 21 **E** contact@cji.ro www.cji.ro

Tot planurile-cadru aduc în discuție situația îngrijorătoare a analfabetismului funcțional. Creșterea alfabetizării funcționale implică dezvoltarea unui set de competențe de educație media, care să permită unei persoane să ia decizii în mod autonom, pentru a-și atinge obiectivele, pentru a-și dezvolta potențialul și pentru a participa în societate. Alfabetizarea funcțională cuprinde competența de a înțelege, a utiliza și a evalua texte și de a reflecta asupra acestora. În sensul dat de lege, planurile-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi, răspund cerințelor de alfabetizare funcțională prin cuprinderea în trunchiul comun a unor discipline cheie, precum limba română, matematică, științe etc.(D.9), care solicită ca programele școlare viitoare să abordeze conținuturile din perspectiva problemelor reale, a nevoilor comunității și a realităților socio-economice; această perspectivă depășește simpla acumulare de cunoștințe, solicitând dezvoltarea gândirii critice, a exprimării clare și a transferului inter- și transdisciplinar.

Planurile-cadru integrează în mod explicit educația media în programa de limba și literatura română, astfel cum este specificat în TABELUL NR. 4 – Trunchiul comun – discipline și alocarea bugetelor de ore pe ani de studiu/cumulat. Corespondența cu probe ale examenului național de bacalaureat, conform căruia limba și literatura română trebuie să includă unități de învățare de gramatică, respectiv elemente de oratorie, retorică și abilități media). Formarea pentru lectura critică, argumentare și responsabilitate civică se desfășoară azi într-un ecosistem informațional radical diferit față de cel pe care îl propune un curriculum tradițional.

2. De ce trebuie integrată educația media în disciplina limba română începând cu clasa a IX-a

Limba și literatura română oferă cadrul natural pentru dezvoltarea competențelor de a înțelege, utiliza, evalua și reflecta asupra unor texte în contexte variate de comunicare. Limba română lucrează cu texte și discursuri diverse, iar integrarea educației media extinde firesc repertoriul către forme contemporane de comunicare: articole online, reclame, postări din social media, podcasturi, imagini și videoclipuri, toate fiind texte multimodale relevante pentru viața elevilor, asigurând accesul universal al elevilor la aceste competențe.

.Beneficiile integrării educației media în disciplina limba și literatura română:

- consolidează competențele de lectură critică și de interpretare a textelor multimodale;
- corelează eficient literatură – argumentare – comunicare digitală;
- crește motivația elevilor prin relevanță socială și prin abordarea unor texte actuale;
- cultivă discernământul informațional și reziliența la manipulare;
- reduce vulnerabilitatea la polarizare și dezinformare;
- formează cetățeni capabili să participe activ și informat la viața democratică.

Experiența acumulată prin Programul de Educație Media al Centrului pentru Jurnalism Independent a demonstrat că educația media poate fi integrată eficient în ora de limba și literatura română, prin abordarea metodologică a infuzării curriculare[6]. Profesorii folosesc deja instrumente și metode care sprijină evaluarea surselor, recunoașterea manipulării și formularea unor puncte de vedere argumentate, bazate pe fapte. Ghidul de infuzare[7] elaborat pentru clasa a IX-a arată că aceste competențe pot fi cultivate integrat, fără a suprasolicita programa, ci mai degrabă îmbogățind-o și aducând-o mai aproape de realitățile cu care elevii se confruntă zilnic.

Modelele statelor care includ educația media la ora de limbă maternă în mod sistematic,

[6] Ciolan L. (2008), *Învățarea integrată: fundamente pentru un curriculum transdisciplinar*, Editura Polirom, Iași

[7] Halaszi M., Rus B. (2024), *Ghid pentru infuzarea elementelor de educație media la limba și literatura română, pentru clasa a IX-a* (Ediția a II-a), Centrul pentru Jurnalism Independent

încă de la începutul liceului, arată că elevii expuși la activități de educație media obțin rezultate mai bune la literație, reziliență informațională și implicare civică:

- În Franța[8] există module dedicate de „Éducation aux médias et à l'information", componentă esențială și transversală a curriculumului național, axată pe gândire critică, cetățenie digitală și combaterea dezinformării, având ca obiectiv formarea unor cetățeni responsabili, puternic sprijinită de stat, care a inclus-o în disciplinele din trunchiul comun, și în mod specific în curriculum pentru limba franceză, pentru toate nivelurile de studii.

- Finlanda introduce *multiliteratia* drept concept transversal, integrator pentru forme variate de literație, necesare în pregătirea elevilor în raport cu provocările lumii contemporane[9]. Conceptul de multiliterație este utilizat în relație cu abilitățile de lectură. Lectura și producerea textelor presupun competențe de multiliterație, adică capacitatea de a citi, înțelege, interpreta, redacta și crea texte multimodale în medii diferite, utilizând instrumente și media variate. Conceptul de multiliterație integrează ideea că toate formele de literație sunt la fel de valoroase și necesare.
  Această abordare promovează metode de predare care valorifică diversitatea lingvistică, culturală și modală a comunicării și pornește de la premisa că învățarea nu se mai limitează la textele tradiționale, extinzându-se către platforme multimedia cu care elevii interacționează frecvent. *Multiliteratia* joacă un rol esențial în promovarea incluziunii educaționale, prin recunoașterea și valorizarea diferitelor perspective culturale și sisteme de cunoaștere. Implementarea acestui cadru în resursele curriculare îi sprijină pe elevi în dezvoltarea competențelor de gândire critică necesare pentru a naviga un peisaj informațional complex.

[8] Gajlewicz-Korab K., 2023, *The French model of media and information education. A critical analysis of opportunities and threats*, Media Biznes Kultura nr 2 (15) 2023, Vol. 2 (15) 2023, University of Warsaw
[9] Strategia Națională de Literație 2023 a Finlandei

CENTRUL PENTRU
JURNALISM
INDEPENDENT

3. Cum se conectează competențele din Profilul de formare a absolventului cu educația media[10] (exemplu)

Tabelul nr. 1 - Competențe-cheie și descriptori asociați nivelului învățământului preuniversitar

Competențe-cheie	Descriptori de nivel pentru învățământul liceal
Competența de citire, scriere și înțelegere a mesajului	Analizează critic și interpretează o varietate de mesaje receptate în diverse situații de comunicare, inclusiv cele specifice diverselor domenii de cunoaștere, prin diverse media, în contexte formale și nonformale. Apreciază calitatea estetică a textelor receptate.
	Formulează o varietate de mesaje pentru a exprima opinii, idei, sentimente, argumente, contraargumente în contexte formale și nonformale, inclusiv prin intermediul diverselor media, în forme adaptate contextului în care comunică.
	Participă responsabil și creativ la o diversitate de interacțiuni în contexte variate, inclusiv pe diferite suporturi media, respectând convențiile de comunicare, principiile etice și apreciind diversitatea culturală.

*Extras din Anexa nr. 1 la O.M.E.C. nr. 4.350/20.06.2025 - Nota de fundamentare a planurilor-cadru pentru învățământul liceal, forma cu frecvență zi

A. ACCES, CĂUTARE ȘI STOCAREA CONȚINUTURILOR MEDIA
Cetățenii vor fi capabili:

- Să apeleze la canale media diferite pentru informare, documentare, recreere, ținând cont de specificul și diversitatea acestora și de contribuțiile avute la propria dezvoltare;
- Să aprecieze pluralitatea și diversitatea de surse de informare și canale de comunicare, să coreleze specificul acestora cu necesitățile personale.
- Să distingă între diferite tipuri de mesaje și forme de comunicare, să le utilizeze adecvat în funcție de contexte și solicitări;
- Să înțeleagă necesitatea de a utiliza o pluralitate de surse de informare pentru a-și extinde nivelul personal de cunoaștere.

B. ÎNȚELEGERE ȘI ANALIZĂ CRITIC-REFLEXIVĂ A INFORMAȚIEI ȘI CONȚINUTURILOR MEDIA

- Să analizeze produsele media în scopul înțelegerii modalităților în care acestea sunt construite și să dezvolte o percepție adecvată a semnificațiilor transmise;
- Să utilizeze într-o manieră reflexivă instrumentele de cercetare a mesajelor (comparare surse, interpretarea situațiilor, autentificarea informațiilor, distincția dintre fapte și opinii, plasare în contexte spațio-temporale adecvate) pentru a verifica validitatea, credibilitatea și calitatea conținuturilor;
- Să înțeleagă mesajele livrate de diferite canale de comunicare în masă, luând în considerare efectele potențiale și consecințele acestora;
- Să utilizeze criterii valorice și de evaluare pentru selecția și lectura mesajelor, să confrunte propriile judecăți cu punctele de vedere transmise de canalele media;

C. CREAREA ȘI COMUNICAREA CONȚINUTURILOR MEDIA

- Să participe la contexte colaborative sau individuale de producție de conținuturi (multi)media pentru un scop determinat, utilizând tehnici și canale de distribuire adecvate;

D. RESPONSABILITATE CIVICĂ, UTILIZAREA ETICĂ A INFORMAȚIILOR ȘI MIJLOACELOR DE COMUNICARE ÎN MASĂ, CONSUM ECHILIBRAT

- Să aibă o atitudine echilibrată față de diversitate (grupuri sociale, persoane, opinii, valori, credințe) și să reflecte aceste credințe în mesajele distribuite în spațiul public; să înțeleagă modul în care aceste diferențe influențează raportarea la alcătuirea și decodificarea mesajelor;
- Să cunoască și își asume responsabil aplicarea în spațiul public a unor concepte cheie și elemente de responsabilitate socială (libertatea de exprimare, libertatea presei, dreptul la imagine, la viață privată, drept de autor);
- Să participe la identificarea unor soluții pentru problemele specifice comunității, să se implice în activități individuale și de colaborare;

*Extras din *Profilul de competențe ale cetățeanului educat media,* dezvoltat de prof. univ. dr. Anca Nedelcu pentru Centrul pentru Jurnalism Independent în cadrul Programului de Educație Media, 2021

[10] Nedelcu A., 2021, *Profilul de competențe al cetățeanului educat media*, Centrul pentru Jurnalism Independent

Bd. Regina Elisabeta, nr. 3 2, et. 1
050017, București
T +40 733 710 21 **E** contact@cji.ro www.cji.ro

4. Modalități de integrare a educației media în disciplina limba și literatura română

Infuzare curriculară[11] – Competențele de educație media pot fi asociate direct cu obiectivele de lectură, scriere și argumentare fără a încărca programa. Competențele specifice disciplinei limba și literatura română de la care se pornește demersul sunt corelate cu cele de educație media, care sunt operaționalizate sub forma unor obiective de învățare. Demersul didactic rămâne astfel centrat pe dezvoltarea competențelor disciplinei, iar integrarea MIL are un rol de sprijin și de facilitare a învățării, contribuind la atingerea acestora. Obiectivele de învățare din sfera educației media nu substituie competențele disciplinei, ci le susțin și le consolidează, funcționând ca instrumente pedagogice necesare pentru dezvoltarea competențelor specifice de limbă și comunicare, care rămân prioritare în proiectarea curriculară și didactică.

Module tematice – Aprofundarea unor concepte de educația media prin alocarea unui timp dedicat în orarul disciplinei.

Utilizarea de conținuturi media suport – Exemplificarea și exersarea competențelor de a formula opinii și argumente, ori de a analiza texte literare și nonliterare, folosind conținuturi media.

Evaluarea prin proiecte media – Proiecte de analiză sau/și realizare de conținut, eseuri critice pe teme media, care să contribuie la portofoliul educațional.

[11] Ciolan L. (2008), *Învățarea integrată: fundamente pentru un curriculum transdisciplinar*, Editura Polirom, Iași

CENTRUL PENTRU
JURNALISM
INDEPENDENT

5. Exemplu de proiectare curriculară de infuzare a educației media în disciplina limba și literatura română (exemplu)

Activitate: Fapte și opinii

- **Competență specifică:**
  2.1. aplicarea unor tehnici vizând înțelegerea textelor literare sau nonliterare
- **Obiectivul operațional:**
  La finalul activității, elevii vor demonstra că pot să diferențieze între fapte și opinii cu consecvență.
- **Implementare:**
  Această activitate se poate implementa în orele dedicate receptării textelor.
- **Timp alocat:**
  25 minute

Profesorul va solicita elevilor să identifice faptele și opiniile — Unitate tematică: Școala, „Romanul adolescentului miop” de Mircea Eliade. (Modul în care faptele și opiniile sunt folosite pentru a construi caracterizarea personajului-narator).

Extras	Fapte	Opinii
”Dar m-a lovit lumina dimineții în ochi și m-am deșteptat. A început să-mi pară rău că dormisem un ceas și jumătate mai mult decât trebuia. Am început să mă ocărăsc în gând cu glas tare. – Nu sunt decât un adolescent ca toți ceilalți. N-am să ajung niciodată nimic. Nu-i nimic de capul meu. Păcat de timpul pierdut cu școala. N-am voință nici cât un clapon.”		

Bd. Regina Elisabeta, nr. 3 2, et. 1
050017, București
T +40 733 710 21 **E** contact@cji.ro www.cji.ro

CENTRUL PENTRU
JURNALISM
INDEPENDENT

6. Concluzii

Integrarea educației media în programa de Limba și literatura română la clasa a IX-a este necesară pentru o educație relevantă pentru nevoile elevilor. Este un demers realist, fezabil și aliniat cu standardele europene, care poate sprijini atât profesorii, cât și elevii, în formarea unor competențe esențiale pentru gândirea critică, comunicarea responsabilă și participarea democratică. Integrarea sistematică a educației pentru media în predarea limbii și literaturii române oferă beneficii pe termen lung atât pentru elevi, cât și pentru societate, contribuind la dezvoltarea unui nivel necesar de literație, la creșterea rezilienței față de manipulare și la consolidarea participării active în viața democratică. Această abordare se aliniază tendințelor internaționale privind abordarea curriculară a disciplinelor de limbă maternă, unde competențele de lectură critică și de navigare responsabilă a informației reprezintă repere centrale. În plus, procesul nu implică supraîncărcarea programei, ci mai degrabă adaptarea și valorificarea unui domeniu tematic relevant, capabil să îmbogățească disciplina și să îi crească relevanța pentru profilul elevului actual.

Bd. Regina Elisabeta, nr. 3 2, et. 1
050017, București
T +40 733 710 21 **E** contact@cji.ro www.cji.ro

CENTRUL PENTRU
JURNALISM
INDEPENDENT

7. Mărturii ale unor elevi la un liceu tehnologic, care au beneficiat de educație media, prin metoda infuzării curriculare

1. „*Pentru mine, faptul că mi-a fost predată literatura cu ajutorul elementelor media, m-a ajutat în tot ceea ce înseamnă proces de lectură și devenire personală. Cred ca cel mai important lucru a fost faptul ca am învățat să deconstruiesc mesaje din literatură ca să ajung la esență. În acest mod, am reușit și reușesc să mă raportez la mesajele cotidiene și la toată informația pe care o văd: prin distanțare, prin analiză, prin întrebări. Îmi pun întrebări ca să găsesc răspunsuri. Ps: Mulțumesc că m-ați învățat să pun întrebările potrivite!”* **Cristiana 2020**

2. „Orele de educație media m-au ajutat să fiu mai atentă la informațiile pe care le citesc și să verific mereu sursa unei știri înainte să o cred. Acum, indiferent de subiect, mă informez mai bine și analizez critic ce citesc. Am devenit mai deschisă și mai tolerantă, înțelegând mai bine importanța egalității și a respingerii prejudecăților.” **Teodora 2024**

Pentru mai multe informații despre Programul de Educație Media, puteți consulta:
Raport privind Programul de Educație Media 2024
Platforma de Educație Media

Pentru mai multe informații despre Centrul pentru Jurnalism Independent, puteți consulta:
Raportul anual al organizației pentru anul 2024
Website-ul www.cji.ro

Persoană de contact:
Cristina Jamschek - Director de programe
Tel: 0745 539 412, E-mail: cristina.jamschek@cji.ro
Centrul pentru Jurnalism Independent